rema maalidekogu seas mõned tõesti kunstiküpsed teosed, nagu »Capri« ja »Väikelinn«. Oma väärtuslikumad saavutused andis ta aga järgm. a. Saadjärvel loodud maalides, milledest meisterlikumaina nimetatud olgu »Kukulinn«, »Kalevipoja kalm«, »Vaade Saadjärvele« ja »Naisportree«. Olles üks populaarsemaid Noor-Eesti kunstnikupõlves omas M. väljapaistvat tähtsust eriti aa. 1918—24 kui kunstiühing »Pallase« ja samanimelise kunstikooli asutaja (koos Starkopf'i ja Vabbe'ga) ning kooli direktor ja õpetaja. Viljakama kunstnikuna on ta osa võtnud pea kõigist tähtsamaist Eesti kunstinäitusist ning tunduvat mõju avaldanud meie maalikunsti arenemisse kui uue, omapärase maastikustiili looja ja värviprobleemi esiletõstja. Ta suri 15. VIII 1925 Tartu närvikliinikus. — M. mälestusnäitus korraldati Tartus ja Tallinnas 1926. a. alul.

Looming 1925, nr. 7 (A. Vaga, F. Tuglas, G. Suits ja J. Genss); E. Kirj. 1925, lk. 436—39 (B. Linde); Õitsituled 4., 1925 (A. Adson); J. Kompus, Eesti kujutav kunst 1916 (E. Kirj. Seltsi aastaraamat IX, 1917); M. Pukits, K. M. looming (Eesti Kunsti aastaraamat 1924—25, ilm. a. 1926); K. M. mälestusnäituse kataloog (Tallinna, 1926). *A. V.*

MÄNDMETS, Jakob, kirjanik, sünd. 17. VII 1871 Saaremaal Kärla v. Pai külas. Tema esivanemad olid seal pidanud juba 5 põlve jooksul Suurpere talu. Tema isa oli saanud klk.-kooli hariduse, luges ajakirjandust ja ka muud tolleaegset kirjandust. Jakob M. sündis vanemate 10-da lapsena. Sünnikoht, suurte metsade ja Järvemetsa (Karu) järve lähedal on üks ilusamaid Saaremaal. Seal veetis M. kesk vaba loodust oma lapsepõlve ja karjase-ea, mille mälestused pole kustunud kogu elu jooksul. Pärast kodust ettevalmistust saadeti ta Kärla klk.-kooli, kus oli õpetajaks P. Südda (vt.), omaaegne kirjamees; selle järel (1885) Kaarma seminari, kus ta kooliõpetaja Th. Undritz'ilt sai hea pedagoogilise ettevalmistuse. A. 1888, nii siis 16-aastasena, lõpetas M. seminari ja sai varssi kooliõpetaja koha Kärla klk. Karida külas; sealt siirdus ta Läänemaale Martna klk. Ahmja valda ja sealt jälle Harjumaale Alavere ning Oru valda. 1903. a. alul astus M. Tallinnas »Uue Aja« toimetuse liikmeks ja on teotsenud sellest ajast peale elukutselise ajakirjanikuna, peamiselt »Päevalehe«, kuid umb. 5 a. ka »Tall. Teataja« juures, mille üks asutajaid ta oli. Selle kõrval on M. osa võtnud ka muust avalikust elust, eriti seltside tegevusest, kuuludes Valvaja, Draamateatri-seltsi, Tall. Kirjanduse Seltsi ja Ajakirjanikkude Liidu juhatusse, kogudes raha eesti muuseumile ja eesti rügementide asutamiseks jne. M.-a kirjanduslik toodang on õieti suur, nii et sellest raske on saada isegi täpsat ülevaadet. Eriväljaandeina on temalt ilmunud järgmised jutustused ja jutukogud: Lepituse ingel (Tartu, 1899), Koduküla vainult (Tallinna, 1900), Oma õuest (Tall., 1900), Sala süüdlane (Tall., 1900), Õitseliste jutud (Tall., 1901), Tont (1902), Pilpad (Tall., 1902), Rasked patud (Tall., 1901), Tulesse (1902), Talgud (Tall., 1903), Vana käsikiri (Tall., 1904), Viirastused (Tall., 1911), Isa talus (Tall, 1913), Meri (Tartu, 1914, II tr. 1924), Küla (Tall., 1916), Hingekarjane Römer (Tall, 1917), Maa jõud (äratr. ajal. »Maaliit«, Tartu, 1918), Hiilid karil (Tall, 1921), Saatuse tujud (Tall, 1922), Läbi rädi (Tartu, 1927) j. t. Suurema valiku neist varemini ilmunud töist sisaldab kogu »Kodumaa jutud« (I, Tall., 1919). Peale selle on M. avaldanud näidendid: Neli päeva (Tartu, 1904), Kosilane (Tall., 1905) ja Ema (Tall., 1908), lisaks aga on temalt ilmunud rohkesti jutustusi ajalehtedes ja koguväljaandeis nagu ka kirjanduslikke arvustusi ning artikleid.

M.-a kirjanduslik tegevus algas õieti varakult, esialgu küll ainult ajalehe sõnumite, kuid varssi ka jutustuste kirjutamise kujul. Tema esimene jutt, »Minu jõulu-kurbtus« ilmus »Postimehes« 1897 (nr. 287). See oli aeg, mil realism algas oma sissetungi eesti kirjandusse. Juba mõned aa. varemini olid ilmunud Juhan Liivi külajutud, kuid jäänudki ainult ennustusiks; nüüd panid E. Wilde ja E. Peterson realistlikule vaateviisile kindlama aluse. M. näib olevat teatud vaimusuguluses selle põlvega, kuid ta jäi oma flegmaatilisema tundelaadi ja ebaisikupärasema kirjutamisviisiga kuidagi kõrvale ja on nõnda jäänud kuni siiamaale. Mitte niipalju Wilde' ja Peterson'i realism ning naturalism polnud tema ideaaliks kui Liivi ikkagi teatud määral romantilislõimeline külaolude kujutus. Suuremat tähelepanu äratas ta alguses oma jutustusega »Juhisaare kiriku kellamees« (Post. 1900, nr. 95—101), mille puhul teda peeti otsekoheselt Liivi traditsioonide jätkajaks. Kuid M. ei jäänud truuks ka sellele suunale, vaid katsetas mitmes erilaadis. Nii püüdis ta sajandi alul ilmunud töis »Sala süüdlane«, »Rasked patud« ja »Tulesse« värskendada Saali ajalooliste juttude traditsioone, kuigi ilma suurema menuta; samuti on ta hiljemini, näit. kogus »Viirastused«, kaldunud pingutatud, ekstreemilise hingeelu kujutamisele, mis temale sootu võõras ala; ja niisama on ta eksinud, püüdes oma ainetele anda näidendi vormi, kuigi dramaatiline kompositsioon pole talle kohane. Lõplikult kuulub see väärtuslik, mis M. annud, ikkagi